

Weggelachen en klein gehouden

In vierluik *De aarde beeft* belicht *Andere tijden* heden en verleden van de provincie Groningen. Daarbij komt met name de vondst van gas aan bod, én de gevolgen daarvan. 'Er is hen zoveel onrecht aangedaan.'

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: SHUTTERSTOCK, NATIONAAL ARCHIEF, ANP

We zaten na een lange oogstdag aan de borrel", vertelt Koos Koop (72), voormalig landbouwer in Usquert. "Plots stak een harde wind op. Daarna volgde een gigantische klap. Lampen zwaaiden heen en weer, kopjes rinkelden in de kast. We sprongen op. 'Er is een vrachtwagen de gevel in gereden', riep onze zoon. En zo klonk het ook echt."

Op 16 augustus 2012 was Koop getuige van de zwaarste aardbeving in de geschiedenis van Groningen. Het epicentrum lag bij Huizinge. In 1959 was in de provincie aardgas ontdekt. De gasbel bij Kolham bleek het grootste aardgasveld van Europa, de export ervan maakte Nederland rijk. Die rijkdom had een keerzijde: begin jaren zeventig voelden Groningers voor het eerst de aarde onder zich beven. "Dat zijn vliegtuigen die door de geluidsbarrière gaan", werd hen gezegd. Ze wisten beter: het kwam door de gaswinning. Vanaf 2010 liep het aantal aardbevingen op, meer huizen raakten beschadigd. Na de beving bij Huizinge verwachtten velen dat er dingen zouden veranderen. Het tegendeel bleek waar: in 2013 werd meer gas

opgepompt dan ooit tevoren. Er werden 124 aardbevingen geregistreerd dat jaar.

Noodkreet

Aanvankelijk hoorde niemand de noodkreten van de Groningers. Hun schade werd ontkend of gebagatelliseerd. De afwikkeling ervan duurde eindeloos, met trauma's tot gevolg. Er moest een parlementaire enquête aan te pas komen om hun gelijk te halen en de gaskraan te laten sluiten, wat uiteindelijk pas in 2023 gebeurde.

"Na de succesvolle serie *Het water komt* over Zeeland en de watersnood van 1953 concludeerden we dat er meer regio's zijn waar zich een drama heeft afgespeeld", zegt Carolien Brugsma van *Andere tijden*. "Plekken waar bewoners zich niet door Den Haag gezien voelen. Daarom besloten we *De aarde beeft* te maken."

Brugsma werd verliefd op Groningen en haar bewoners. "Ik kende alleen de stad Groningen. De provincie bleek prachtig, de mensen gastvrij en open. Er is hen zoveel onrecht aangedaan. Ze staan bekend als weinig spraakzaam, maar juist omdat ze zich nu gehoord voelden, kreeg ik veel terug. Hun verhalen waren

heel aangrijpend. Er zitten niet alleen barsten in hun huizen, ook in de dorpsgemeenschappen. Door ongelijke behandelingen is onderling wantrouwen ontstaan. Na één voorgesprek reed ik zelfs in tranen naar huis."

Trots

Ook het verhaal van Koos Koop greep Brugsma aan. Als kind was hij getuige van de eerste gasboringen. "Ik was toen erg trots dat we op die grote aardgasbel woonden." De relatie met de NAM (Nederlandse Aardolie Maatschappij), de uitbater van het gas, was goed. "De wegen die zij aanlegden, zorgden ervoor dat ons gebied beter bereikbaar werd. Als de grond verzakte door de gasbuisen, herstelden ze die."

De beving van 2012 veranderde zijn leven. De volgende dag zag Koop dat de monumentale boerderij van de familie scheuren vertoonde. De deuren klemden. Eerst haalde hij daar de schouders voor op, later meldde hij op aandringen van zijn zoon de schade toch bij de NAM. "Sindsdien wordt ons leven beheerst door machteloosheid en gesteggel over schade."

Hij voelde zich vaak geïntimideerd en

'Dat de lampen heen en weer waren gegaan, lag aan mijn evenwichtsorgaan'

Ongelijkheid

Groningen heeft een rijke geschiedenis als wingewest. In vorige eeuwen voorzag de provincie Nederland van turf en landbouwproducten. Dat bracht welvaart in steden als Veendam, op het platteland verrezen prachtige herenboerderijen. Het leidde ook tot grote ongelijkheid tussen rijken en de arbeidersklasse, waardoor het communisme in Groningen veel aanhang had. Ook die geschiedenis komt in *De aarde beeft aan bod*.

niet serieus genomen door de NAM. "Ik vertelde hoe in 2012 de lampen heen en weer waren gegaan. Dat lag aan mijn evenwichtsorgaan, was de reactie. 'Dat ik de kopjes hoorde rinkelen zeker ook?', zei ik. 'Nee, dat ligt aan uw gehoor.' Zo respectloos." Uiteindelijk werd een aantal schades vergoed. "Maar over een groot deel hebben we nog steeds geen overeenstemming. Ik

heb er inmiddels slapeloze nachten van." Hoewel was beloofd dat na de parlementaire enquête de regelingen makkelijker zouden worden, heeft de familie Koop daar nog weinig van gemerkt. En ze willen zo graag het boek sluiten. "Onze zorgen zijn nog niet voorbij. De kans op nieuwe aardbevingen, en op nieuwe schade, blijft. Hoe wordt dat dan afgewikkeld?" "Eén keer overwoog hij om

uit Groningen te verhuizen. "Maar het schitterende land en de mensen deden me besluiten te blijven. Ze vormen een warme mantel. Wij Groningers zijn ook niet van de witte vlag hijsen. Ik hoop dat deze serie bijdraagt aan meer begrip voor onze frustraties."

[DE AARDE BEEFT | VRIJDAG | NPO 2 | NTR | 20.30]